

141/
176^a

141
176^a

KLEIN HISTORISCH

GELOOFS-ONDERWIJS

DOOR

CLAUDIUS FLEURY.

HERZIENE UITGAVE MET BISCHOPPELIJKE GOEDKEURING.

ROTTERDAM.

RICHARD REISBERMAN, FIRMA H. T. HENDRIKSEN.

1897.

140
176a

GOEDKEURING.

Dit *klein historisch geloofs-onderwijs door Claudius Fleury* is in onze kerk te gunstig bekend, dan dat het noodig geacht zou kunnen worden iets tot aanbeveling er van te zeggen.

Het is derhalve ons verlangen, dat onze onderhoorige geestelijken bij het onderwijs in de christelijke leer zich van deze door ons goedgekeurde uitgave zullen bedienen.

† GERARDUS GUL,
aartsbisschop van Utrecht.

UTRECHT, 1 *Augustus* 1897.

† CASPARUS JOHANNES RINKEL,
bisschop van Haarlem.

HAARLEM, 3 *Augustus* 1897.

† NICOLAUS BARTHOLOMEUS PETRUS SPIT,
bisschop van Deventer.

ROTTERDAM, 4 *Augustus* 1897.

EERSTE LES.

De schepping.

1. Vr. Wie heeft de wereld geschapen?

Antw. God heeft de wereld geschapen.

2. Vr. Wat wil het zeggen, dat God de wereld geschapen heeft?

Antw. God heeft de wereld geschapen; dat wil zeggen: Hij heeft ze uit niet voortgebracht.

3. Vr. Hoe heeft God ze geschapen?

Antw. God heeft ze geschapen door zijn woord.

4. Vr. Welke zijn de voornaamste schepselen, die God geschapen heeft?

Antw. De voornaamste schepselen, die God geschapen heeft, zijn de engelen en de menschen.

5. Vr. Waarvan heeft God den eersten mensch gemaakt?

Antw. Het lichaam van den eersten mensch heeft God gemaakt van aarde.

6. Vr. Waarvan heeft God de ziel gemaakt?

Antw. De ziel heeft God gemaakt uit niet.

7. Vr. Waarvan is de eerste vrouw gemaakt?

Antw. Het lichaam van de eerste vrouw heeft God gemaakt van eene ribbe des mans; maar de ziel heeft Hij gemaakt uit niet.

8. Vr. Hoe heette de eerste man?

Antw. De eerste man heette Adam.

9. Vr. En hoe heette de eerste vrouw?

Antw. De eerste vrouw heette Eva.

10. Vr. Waar woonden zij?

Antw. Adam en Eva woonden in het aardse paradijs.

11. Vr. Wat was het aardse paradijs?

Antw. Het aardse paradijs was een overschoon lusthof, waarin God boomen van allerlei soort geplant had.

12. Vr. In welken staat leefden zij daar?

Antw. Daar leefden zij in een gelukkigen staat.

13. Vr. Met welk doel heeft God den mensch gemaakt?

Antw. God heeft den mensch gemaakt met het doel om hem in alle eeuwigheid zalig te maken.

De goede en de kwade engelen.

1. Vr. Wat zijn engelen?

Antw. Engelen zijn geesten, bestemd om zonder lichaam te leven.

2. Vr. Waar heeft God de engelen geplaatst?

Antw. God heeft de engelen geplaatst in den hemel.

3. Vr. Tot welk doel heeft God de engelen geschapen?

Antw. God heeft de engelen geschapen om Hem in den hemel te dienen en te verheerlijken en daardoor eeuwig gelukkig te wezen.

4. Vr. Zijn alle engelen heilig gebleven?

Antw. Neen; niet alle engelen zijn heilig gebleven.

5. Vr. Hoe noemt men de engelen, die niet heilig gebleven zijn?

Antw. De engelen, die niet heilig gebleven zijn, noemt men booze geesten of duivelen.

6. Vr. Wat zijn dus duivelen?

Antw. Duivelen zijn engelen, die weder-spannig tegen God geweest zijn.

7. Vr. Waartoe heeft God hen veroordeeld?

Antw. God heeft hen veroordeeld tot de straf der hel.

8. Vr. Wat doen ons de duivelen hier op aarde?

Antw. De duivelen zoeken ons tot het kwaad te verleiden en tegen God te doen zondigen.

DERDE LES.

De zonde van de eerste menschen.

1. Vr. Zijn Adam en Eva ook door de duivelen bekoord?

Antw. Ja; de duivel heeft Eva bekoord om van de verboden vrucht te eten.

2. Vr. Hoe vertoonde zich de duivel aan haar?

Antw. De duivel vertoonde zich aan haar in de gedaante eener slang.

3. Vr. Wat deed Eva daarna?

Antw. Eva verleidde haren man om ook van de verboden vrucht te eten.

4. Vr. Wat deed God?

Antw. God vervloekte de slang.

5. Vr. Hoe strafte God Adam en Eva?

Antw. God dreef Adam en Eva tot hunne straf uit het aardse paradijs.

6. Vr. Wat beloofde God hun?

Antw. God beloofde hun, dat er een Zalig-

maker der menschen zou komen, die de macht des duivels zou vernietigen.

7. Vr. In welken toestand bevond zich de mensch na zijne zonde?

Antw. De mensch bevond zich na zijne zonde in een zeer ellendigen toestand naar ziel en lichaam.

8. Vr. In welke ellende is hij vervallen naar het lichaam?

Antw. Naar het lichaam is hij vervallen tot allerlei ellenden, ziekten en tot de noodzakelijkheid van te sterven.

9. Vr. In welke ellende is hij vervallen naar de ziel?

Antw. Naar de ziel is hij vervallen tot de onwetendheid en de begeerlijkheid.

VIERDE LES.

De gevolgen van de zonde.

1. Vr. Wanneer zijn de kinderen van Adam en Eva geboren?

Antw. De kinderen van Adam en Eva zijn geboren na hunne zonde.

2. Vr. Is hunne zonde ook op hunne kinderen overgegaan?

Antw. Ja; hunne zonde is overgegaan op hunne kinderen en op alle menschen.

3. Vr. Worden dan alle menschen met die zonde geboren?

Antw. Ja; alle menschen worden met de zonde van Adam en Eva geboren.

4. Vr. Hoe wordt die zonde genoemd?

Antw. Die zonde wordt de erfzonde genoemd.

5. Vr. Wie waren de eerste kinderen van Adam en Eva?

Antw. De eerste kinderen van Adam en Eva waren Kaïn en Abel.

6. Vr. Wat heeft Kaïn gedaan?

Antw. Kaïn heeft zijn broeder Abel vermoord.

7. Vr. Waarom vermoordde Kaïn hem?

Antw. Kaïn vermoordde hem, omdat hij de deugd van Abel benijdde.

8. Vr. Hoe gedroegen zich de andere nakomelingen van Adam en Eva?

Antw. De meeste nakomelingen van Adam en Eva waren ondeugende menschen.

9. Vr. Was er niet één mensch meer, die aangenaam was aan God?

Antw. Er was geen mensch meer, die aangenaam was aan God, dan Noë alleen.

10. Vr. Wat deed God om de menschen te straffen?

Antw. Om de menschen te straffen zond God een watervloed, die de zondvloed genoemd wordt.

11. Vr. Wat was die watervloed?

Antw. Die watervloed was eene groote overstroming, waardoor zelfs de bergen onder water gezet werden.

12. Vr. Wat is er geworden van de menschen?

Antw. De menschen verdronken bijna allen.

13. Vr. Waar bleven de beesten?

Antw. De beesten verdronken insgelijks.

14. Vr. Waar bleef Noë?

Antw. God bewaarde Noë in de ark.

15. Vr. Wat was de ark van Noë?

Antw. De ark van Noë was een groot langwerpig schip, voorzien van een dak.

16. Vr. Is niemand dan Noë daarin behouden gebleven?

Antw. Ook het huisgezin van Noë is daarin behouden gebleven.

17. Vr. En wat nog meer?

Antw. Ook nog een paar van elk soort van beesten, die niet in het water konden leven.

Abraham en de aartsvaders.

1. Vr. Hoeveel zonen had Noë?

Antw. Noë had drie zonen: Sem, Cham en Jafet, van wie alle menschen na den zondvloed afstammen.

2. Vr. Leidden de menschen na den zondvloed een deugdzaam leven?

Antw. Neen; na den zondvloed vervielen bijna alle menschen tot afgoderij.

3. Vr. Wat deed God om den waren godsdienst te behouden?

Antw. Om den waren godsdienst te behouden verkoos God zich een volk, dat Hem zou kennen en dienen.

4. Vr. Welk volk was dat?

Antw. Dat volk was het volk van Israël of het Joodsche volk.

5. Vr. Wie was de stamvader van dat volk?

Antw. De stamvader van dat volk was Abraham.

6. Vr. Wat gebood God aan Abraham?

Antw. God gebood aan Abraham, dat hij zijne bloedverwanten en zijn vaderland verlaten zou en gaan wonen in het land Kanaän.

7. Vr. Wat belooft God aan Abraham?

Antw. God belooft aan Abraham, dat hij de vader van een groot volk zou worden.

8. Vr. Wat nog meer?

Antw. Ook nog dat Hij aan hem en zijne nakomelingen het land Kanaän zou geven.

9. Vr. Wat was het voornaamste, dat God hem belooft?

Antw. Het voornaamste, dat God hem belooft, was, dat de Zaligmaker der wereld uit de nakomelingen van Abraham zou voortkomen.

10. Vr. Wie was de zoon van Abraham?

Antw. De zoon van Abraham was Isaäk.

11. Vr. Wat gebod God aan Abraham aangaande zijn zoon Isaäk?

Antw. God gebod aan Abraham, dat hij dien zoon ten offer zou slachten.

12. Vr. Waarom gebod God hem dit?

Antw. Dit gebod God aan Abraham om zijn geloof te beproeven.

13. Vr. Wie was de zoon van Isaäk?

Antw. De zoon van Isaäk was Jakob.

14. Vr. Had Jakob nog een anderen naam?

Antw. Jakob is ook Israël genoemd geweest.

15. Vr. Hoeveel zonen heeft Jakob gehad?

Antw. Jakob heeft twaalf zonen gehad.

16. Vr. Hoe noemt men ze?

Antw. Men noemt ze aartsvaders.

ZESDE LES.

De slavernij in Egypte. Het paaschlam.

1. Vr. Wie was Jozef?

Antw. Jozef was een der twaalf zonen van Jakob.

2. Vr. Wat is er met Jozef geschied?

Antw. Jozefs broeders hebben hem uit nijd verkocht; hij is langen tijd een slaaf in Egypte geweest en daarna onderkoning van Egypte geworden.

3. Vr. Wat deed Jozef aan zijne broeders, als hij zoo machtig geworden was?

Antw. Jozef vergaf zijnen broeders hunne misdaad, en deed hen met hun geheele huisgezin naar Egypte komen.

4. Vr. Wat geschiedde er aan de kinderen van Israël in Egypte?

Antw. De kinderen van Israël zijn in Egypte een groot volk geworden.

5. Vr. Wat deed hun de koning van Egypte?

Antw. De koning van Egypte behandelde hen als slaven.

6. Vr. Wie kwam hun te hulp?

Antw. God kwam hun te hulp.

7. Vr. Wien gebruikte God om hen te verlossen?

Antw. God gebruikte Mozes om hen te verlossen.

8. Vr. Wie was Mozes?

Antw. Mozes was de zoon van Amram, die op een onvoorziene wijze uit het water gered werd, waarin de koning bevolen had de kinderen der Israëlieten te verdrinken.

9. Vr. Wat deed Mozes?

Antw. Mozes deed groote wonderdaden om Farao te dwingen, dat hij God gehoorzaamde en het volk van Israël liet vertrekken.

10. Vr. Wat deden de Israëlieten, voordat zij uit Egypte trokken?

Antw. Voordat de Israëlieten uit Egypte trokken, vierden zij het eerste Paaschfeest.

11. Vr. Waarin bestond dat Paaschfeest?

Antw. Dat Paaschfeest bestond hierin, dat de Israëlieten, in den nacht van hunne verlossing, in ieder huis een lam offerden en aten.

12. Vr. Wat deed men met het bloed van dat paaschlam?

Antw. Met het bloed van dat paaschlam bestreken de Israëlieten de deurstijlen hunner huizen.

ZEVENDE LES.

De tocht door de woestijn en de wetgeving.

1. Vr. Waarheen gingen de Israëlieten, als zij uit Egypte trokken?

Antw. Uit Egypte gingen de Israëlieten naar het land Kanaän, waarheen God hen leidde.

2. Vr. Waarom leidde God hen derwaarts?

Antw. God leidde hen derwaarts om zijne beloften te volbrengen.

3. Vr. Hoe gingen zij door de Roode Zee?

Antw. Midden door de wateren van de Roode Zee maakte God voor hen een droogen weg.

4. Vr. Hoe namen zij verder hunnen weg?

Antw. Verder namen zij hunnen weg door eene groote woestijn.

5. Vr. Hoelang zwierven zij in de woestijn?

Antw. In de woestijn zwierven zij veertig jaren.

6. Vr. Waarvan leefden zij in de woestijn?

Antw. Zij leefden in de woestijn van het manna, dat God uit den hemel deed regenen.

7. Vr. Vanwaar kregen zij water, als het hun ontbrak?

Antw. Als hun water ontbrak, deed God het uit eene steenrots stroomen.

8. Vr. Wanneer gaf God hun zijne wet?

Antw. God gaf hun zijne wet op den vijftigsten dag na hun vertrek uit Egypte.

9. Vr. Waar gaf God hun zijne wet?

Antw. God gaf hun zijne wet op den berg Sinaï.

10. Vr. Hoe vertoonde zich die berg?

Antw. Op dien berg vertoonden zich vuurvlammen met hevig onweder.

11. Vr. Hoe luiden de geboden, die God hun gaf?

Antw. I. Ik ben de Heer uw God, die u geleid heb uit de slavernij van Egypte. Gij zult geene vreemde goden voor mijn aangezicht hebben. Gij zult u geen afgod maken, noch eenige beeltenis, om die te aanbidden.

II. Gij zult den naam van den Heer uwen God niet ijdel gebruiken.

III. Wees gedachtig, dat gij den Sabbatdag

heilig maakt, want dat is de rust van den zevenden dag.

IV. Gij zult uwen vader en uwe moeder eeren, opdat gij lang moogt leven in het beloofde land.

V. Gij zult niet doodslaan.

VI. Gij zult geen overspel doen.

VII. Gij zult niet stelen.

VIII. Gij zult tegen uwen naaste geen valsche getuigenis spreken.

IX. Gij zult uws naasten huisvrouw niet begeeren.

X. Gij zult zijne goederen niet begeeren.

12. Vr. Zijn deze tien geboden geschreven geweest?

Antw. Ja; deze tien geboden zijn op twee steenen tafelen geschreven geweest.

13. Vr. Waren het nieuwe geboden?

Antw. Neen; het ware geen nieuwe geboden, maar het was de wet der natuur.

14. Vr. Wat is de wet der natuur?

Antw. De wet der natuur is de kennis van goed en kwaad, die God den menschen heeft ingeschapen.

Het verbond van God met de Israëlieten.

1. Vr. Waarin bestond voornamelijk de openbare godsdienst der Israëlieten?

Antw. De openbare godsdienst der Israëlieten bestond voornamelijk in het opdragen van offeranden.

2. Vr. Hoe geschiedde de opdracht dier offeranden?

Antw. Bij de voornaamste dier offeranden slachtte men een beest, dat daarna geheel of gedeeltelijk op het altaar verbrand werd.

3. Vr. Waar stond dit altaar?

Antw. Dit altaar stond vóór den tabernakel.

4. Vr. Wat was de tabernakel?

Antw. De tabernakel was eene tent, waarin de godsdiensttoefening plaats had.

5. Vr. Wat was er binnen den tabernakel?

Antw. Binnen den tabernakel stond de ark des verbonds.

6. Vr. Wat was deze ark des verbonds?

Antw. Deze ark des verbonds was eene kist van kostbaar hout en geheel met goud bedekt.

7. Vr. Wat was er in?

Antw. In de ark des verbonds lagen de

tafelen der wet, een kruik met manna en de staf van Aäron.

8. Vr. Wie waren de priesters?

Antw. De priesters waren Aäron en zijne zonen.

9. Vr. Wie waren de levieten?

Antw. De levieten waren al de anderen uit den stam van Levi, die geschikt waren tot den dienst des tabernakels.

10. Vr. Waarin bestond het verbond van God met de Israëlieten?

Antw. Het verbond van God met de Israëlieten bestond hierin, dat Hij beloofde hen aan te nemen voor zijn volk, hen te vestigen in Kanaän en met veel goed te verrijken.

11. Vr. Door wien heeft God de Israëlieten in het land Kanaän doen binnenleiden?

Antw. Door Josuë heeft God de Israëlieten in het land Kanaän doen binnenleiden.

12. Vr. Wat beloofden de Israëlieten?

Antw. De Israëlieten beloofden God uit geheel hun hart te zullen beminnen en zijne geboden te onderhouden.

13. Vr. Met welke straffen bedreigde God de overtreders?

Antw. God bedreigde de overtreders, dat zij

uit het land verjaagd en met vele ellenden overladen zouden worden.

14. Vr. Is dit verbond trouw onderhouden geweest?

Antw. God heeft dit verbond op het allerge trouwste onderhouden.

15. Vr. Wat al wonderdaden deed God om zijn volk in het bezit van het beloofde land te stellen?

Antw. Om zijn volk in het bezit van het beloofde land te stellen deed God de Jordaan opdrogen, en zon en maan stilstaan.

16. Vr. Werd het verbond ook trouw nageleefd door het volk?

Antw. Neen; het volk gedroeg zich jegens het verbond zeer ontrouw.

17. Vr. Hoe menigmaal stonden zij in de woestijn tegen God op?

Antw. Meer dan tienmaal stonden zij in de woestijn tegen God op.

18. Vr. Hoe gedroegen de Israëlieten zich, nadat zij in het beloofde land gevestigd waren?

Antw. Nadat zij in het beloofde land gevestigd waren, verlieten de Israëlieten God menigmaal en keerden zich tot de afgoden.

NEGENDE LES.

De afgoderij.

1. Vr. Was de ware God nergens anders bekend dan bij de Israëlieten?

Antw. Neen; daar was geen ander volk, dat God kende, dan de Israëlieten.

2. Vr. Wat aanbaden dan de andere volkeren?

Antw. Al de andere volken aanbaden afgoden, die zij zich naar hun welgevallen vormden.

3. Vr. Wat stelden die afgoden voor?

Antw. Die afgoden stelden voor: mannen, vrouwen of beesten, die zij goden en godinnen noemden.

4. Vr. Hoe eerden zij die afgoden?

Antw. Zij bewezen aan die afgoden goddelijk eer en droegen zelfs offers aan hen op.

5. Vr. Waartoe bracht hen de afgoderij?

Antw. De afgoderij bracht hen tot allerlei ondeugden.

6. Vr. Hoe worden de afgodendienaars nog anders genoemd?

Antw. De afgodendienaars worden ook volkeren of heidenen genoemd.

David en de Messias.

1. Vr. Hoe werden de Israëlieten in het beloofde land bestuurd?

Antw. De Israëlieten werden in het beloofde land eerst door rechters bestuurd en daarna door koningen.

2. Vr. Wie waren de voornaamste rechters?

Antw. De voornaamste rechters waren: Gedeon, Jeftha, Samson en Samuël.

3. Vr. Wie was de eerste koning der Israëlieten?

Antw. De eerste koning der Israëlieten was Saul.

4. Vr. Wie was de tweede koning?

Antw. Hun tweede koning was David.

5. Vr. Hoe werden zij tot koningen aangesteld?

Antw. Zij werden tot koningen aangesteld door de zalving met heilige olie, en daarom werden zij ook Gezalfden genoemd.

6. Vr. Uit welken stam was David?

Antw. David was uit den stam van Juda.

7. Vr. Waar was zijne gewone verblijfplaats?

Antw. Zijne gewone verblijfplaats was te Jeruzalem op den berg Sion.

8. Vr. Waarheen liet hij de ark des verbonds brengen?

Antw. De ark des verbonds liet hij ook naar den berg Sion brengen.

9. Vr. Wat beloofde God aan David?

Antw. God beloofde aan David, dat zijne nakomelingen voor altijd over Gods volk regeeren zouden.

10. Vr. En wat nog meer?

Antw. Ook nog, dat de Zaligmaker uit zijn geslacht zou voortkomen.

11. Vr. Hoe wordt die Zaligmaker genoemd?

Antw. Die Zaligmaker wordt de Christus of de Messias genoemd.

12. Vr. Wat beteekent Christus of Messias?

Antw. Christus of Messias beteekent Gezalfde.

13. Vr. Waarom wordt de Zaligmaker Christus of Messias genoemd?

Antw. De Zaligmaker wordt Christus of Messias genoemd, omdat Hij een nakomeling van koning David en zelf koning van een geestelijk rijk is.

De scheuring van het Israëlietisch koninkrijk.

1. Vr. Wie was de opvolger van koning David?

Antw. De opvolger van koning David was zijn zoon Salomon.

2. Vr. Hoe heerschte hij?

Antw. Hij heerschte in vollen vrede en vrees.

3. Vr. Welke gave schonk God aan Salomon?

Antw. God schonk aan Salomon de gave eener zeer groote wijsheid.

4. Vr. Welk gebouw heeft hij gesticht?

Antw. Hij heeft den tempel van Jeruzalem gesticht.

5. Vr. Was er geen andere tempel, waar God geëerd werd?

Antw. Neen; er was maar één tempel en één altaar, waar God geëerd werd.

6. Vr. Waarom dat?

Antw. Dit was om duidelijk te maken, dat er maar één God en één godsdienst was.

7. Vr. Bleef Salomon wijs en deugdzaam tot het einde zijns levens?

Antw. Neen; op het laatst van zijn leven

werd het hart van Salomon bedorven, en verloor hij de wijsheid, zoodat hij tot afgoderij verviel.

8. Vr. Wie was de opvolger van Salomon?

Antw. De opvolger van Salomon was zijn zoon Roboam.

9. Vr. Wat gebeurde er, toen Roboam koning was?

Antw. Toen Roboam koning was, werd het rijk in twee deelen gescheiden.

10. Vr. Welk deel behield Salomons zoon?

Antw. Salomons zoon behield de twee stammen van Juda en van Benjamin.

11. Vr. Wie was koning over de tien andere stammen?

Antw. Over de tien andere stammen was Jeroboam koning.

12. Vr. Hoe werden na de scheiding de twee koninkrijken genoemd?

Antw. Na de scheiding werden de twee koninkrijken genoemd: het rijk van Juda en het rijk van Israël.

13. Vr. Wat deed Jeroboam om zijn rijk te bevestigen?

Antw. Om zijn rijk te bevestigen voerde Jeroboam den afgodendienst in, en verbood hij zijnen onderdanen naar den tempel van Jeruzalem te gaan.

14. Vr. Wat ontstond daardoor?

Antw. Daardoor ontstond eene verdeeldheid of scheuring in den godsdienst.

15. Vr. Waar bleef de ware godsdienst?

Antw. De ware godsdienst bleef te Jeruzalem, de hoofdstad van het rijk van Juda.

TWAALFDE LES.

De profeten.

1. Vr. Wat zijn profeten?

Antw. Profeten zijn menschen, die met Gods Geest vervuld zijn.

2. Vr. Wie is deze Geest?

Antw. Het is de Heilige Geest, die ook Heer is en het leven geeft.

3. Vr. Waarom worden zij profeten genoemd?

Antw. Zij worden profeten genoemd, omdat zij het toekomstige voorzeiden.

4. Vr. Wanneer waren er de meesten?

Antw. De meeste profeten waren er, sedert het Israëlietische volk in twee koninkrijken verdeeld was.

5. Vr. Wie is de vermaardste profeet van die tijden?

Antw. De vermaardste profeet van die tijden is Elias.

6. Vr. Is Elias gestorven?

Antw. Neen; Elias is niet gestorven.

7. Vr. Waar is hij dan gebleven?

Antw. Hij is levend vande aarde weggenomen.

8. Vr. Welke profeten hebben ons geschriften nagelaten?

Antw. Geschriften zijn ons nagelaten door de profeten Isaiās, Jeremias en anderen.

9. Vr. Wat hebben zij voorzien?

Antw. Zij hebben den volkomen ondergang van het rijk van Israël voorzien.

10. Vr. En wat hebben zij voorzien van Jeruzalem?

Antw. Van Jeruzalem hebben zij voorzien, dat die stad verwoest en daarna hersteld zou worden.

11. Vr. Hebben zij ook van den Messias gesproken?

Antw. Ja; van den Messias hebben zij ook gesproken en alles voorzien, wat Hem overkomen zou.

12. Vr. Hebben zij van een Nieuw Verbond gesproken?

Antw. Ook van een Nieuw Verbond hebben zij gesproken en voorzeggd, dat het volmaakter zou zijn dan het Oude.

13. Vr. Wat hebben zij gezegd van de bekeering der heidenen?

Antw. Aangaande de bekeering der heidenen hebben zij gezegd, dat alle volkeren hunne afgoden zouden verlaten om den waren God te aanbidden.

DE RTIENDE LES.

De Babylonische gevangenschap.

1. Vr. Hebben de Israëlieten ten tijde der profeten God getrouw gediend?

Antw. Neen; ten tijde der profeten keerden zich de Israëlieten voor een groot deel tot de afgoderij en vervolgden zij Gods profeten.

2. Vr. Strafte God terstond de zonden der Israëlieten?

Antw. Neen; God strafte niet terstond de zonden der Israëlieten, maar Hij wachtte langen tijd, opdat ze tot boetvaardigheid zouden komen.

3. Vr. Hoe heeft God hen gestraft?

Antw. De tien stammen, of het rijk van Israël, werden door Salmanassar, koning van Assyrië, overwonnen en alom onder de volkeren verstrooid.

4. Vr. Wat geschiedde aan de twee andere stammen, of het rijk van Juda?

Antw. De twee andere stammen, of het rijk van Juda, werden 130 jaren daarna door koning Nabuchodonosor als gevangenen weggevoerd naar Babel.

5. Vr. Waar bleef toen de ware godsdienst?

Antw. De Israëlieten behielden den waren godsdienst in hunne gevangenschap en zijn nimmermeer tot afgoderij vervallen.

6. Vr. Wat voor een man was Daniël?

Antw. Daniël, één van de weggevoerde Israëlieten, was een zeer heilig man en een groot profeet.

7. Vr. Wat deden zijne drie metgezellen?

Antw. Zijne drie metgezellen weigerden standvastig den afgod van den koning van Babel te aanbidden.

8. Vr. Hoe handelde de koning met hen?

Antw. De koning liet hen in een brandenden oven werpen.

9. Vr. Wat geschiedde hun ?

Antw. God bewaarde hen door eene wonderdaad.

VEERTIENDE LES.

De toestand der Israëlieten na de gevangenschap.

1. Vr. Hoe langen tijd bleven de Israëlieten in de Babylonische gevangenschap?

Antw. Gedurende zeventig jaren bleven de Israëlieten in de Babylonische gevangenschap, zooals de profeten voorspeld hadden.

2. Vr. Wat geschiedde er na die zeventig jaren?

Antw. Na die zeventig jaren veroverde Cyrus, koning van Perzië, het rijk van Babel en gaf den Israëlieten vrijheid om naar hun land terug te keeren.

3. Vr. Zijn al de Israëlieten naar hun land teruggekeerd?

Antw. Neen; niet alle Israëlieten zijn naar hun land teruggekeerd; de meesten zijn achtergebleven en naderhand door de geheele wereld verspreid geworden.

4. Vr. Waartoe diende deze verspreiding van de Israëlieten onder de vreemde volkeren?

Antw. Deze verspreiding van de Israëlieten onder de vreemde volkeren diende om den waren God aan de ongeloovigen bekend te maken.

5. Vr. Wat deden de Israëlieten, die naar hun land teruggekeerd waren?

Antw. De Israëlieten, die naar hun land teruggekeerd waren, begonnen aanstonds de stad Jeruzalem en den tempel te herbouwen.

6. Vr. Wie moedigden hen daarbij aan?

Antw. Daarbij werden zij aangemoedigd door de profeten Aggeüs en Zacharias en door twee heilige mannen, Esdras en Nehemias.

7. Vr. Wat deden Esdras en Nehemias nog meer?

Antw. Esdras en Nehemias onderwezen ook het volk in de wet en stelden bestuurders aan.

8. Vr. Op welke wijze werden dan de Israëlieten na de gevangenschap van Babel bestuurd?

Antw. Na de gevangenschap van Babel werden de Israëlieten door eigen oversten bestuurd, maar bleven niettemin afhankelijk, eerst van de koningen van Perzië en later van de koningen van Egypte en Syrië.

9. Vr. Wat overkwam hun onder de koningen van Syrië?

Antw. Onder de koningen van Syrië werden de Israëlieten verdrukt en vervolgd om hunnen godsdienst, vooral door koning Antiochus.

10. Vr. Wie wederstonden aan Antiochus?

Antw. Judas Machabeüs en zijne broeders wederstonden aan Antiochus.

11. Vr. Wat werkten zij uit?

Antw. Zij bewerkten, dat het Israëlietische volk in vrijheid hersteld werd.

12. Vr. Wie had naderhand het bestuur over de Israëlieten?

Antw. Naderhand had het geslacht der Machabeën het bestuur over de Israëlieten.

13. Vr. Wie hebben dat bestuur vernietigd?

Antw. De Romeinen hebben dat bestuur vernietigd en over de Israëlieten weder een koning aangesteld, maar die geen afstammeling was uit het volk van Israël.

VIJFTIENDE LES.

De geestelijke en de aardschgezinde Israëlieten.

1. Vr. Wie was er koning over de Israëlieten ten tijde der Romeinsche keizers?

Antw. Ten tijde der Romeinsche keizers was Herodes koning over de Israëlieten.

2. Vr. Wanneer werd de tijd van de komst van den Christus vervuld?

Antw. De tijd van de komst van den Christus werd vervuld onder de regeering van dien Herodes.

3. Vr. Verwachtten de Israëlieten toen, dat de Christus zou komen?

Antw. De Israëlieten waren toen algemeen in verwachting van de komst van den Christus.

4. Vr. Hadden allen dezelfde denkbeelden aangaande den Messias?

Antw. Men moet onderscheid maken tusschen de aardschgezinde en de geestelijke Israëlieten, wier denkbeelden aangaande den Messias zeer verschilden.

5. Vr. Wie waren de aardschgezinde Israëlieten?

Antw. De aardschgezinde Israëlieten waren zij, die God slechts om tijdelijk voordeel dienden.

6. Vr. Welke voorstelling hadden dezen van het rijk van den Christus?

Antw. Dezen stelden zich voor, dat de Christus op aarde zou heerschen, dat Hij alle andere volkeren aan de Israëlieten onder-

werpen en hen in rijkdom, eer en weelde zou doen leven.

7. Vr. Wie waren de geestelijke Israëlieten?

Antw. De geestelijke Israëlieten waren zij, die God uit liefde dienden.

8. Vr. Wat verwachtten zij van den Messias?

Antw. Zij verwachtten van den Messias de noodige middelen om God te kennen, te be-
minnen en zalig te worden.

ZESTIENDE LES.

De geboorte van Jezus Christus.

1. Vr. Wie was de moeder van onzen Heer Jezus Christus?

Antw. De moeder van onzen Heer Jezus Christus was de heilige maagd Maria.

2. Vr. Van welken stam en van welken huize was zij?

Antw. Zij was van den stam van Juda en van het huis van David.

3. Vr. Wie was haar man?

Antw. Haar man was de heilige Jozef.

4. Vr. Hoe werd haar bekend gemaakt, dat zij de moeder van den Christus zou worden?

Antw. De engel Gabriël, daartoe door God gezonden, bracht haar deze boodschap, dat zij de moeder van den Christus zou worden.

5. Vr. Wat antwoordde Maria op deze boodschap van den engel?

Antw. Maria antwoordde: Zie hier de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord.

6. Vr. Waar werd de Christus geboren?

Antw. Hij werd geboren te Bethlehem in eenen stal.

7. Vr. Wanneer vieren wij het feest van zijne geboorte?

Antw. Het feest van zijne geboorte vieren wij op Kerstdag, den vijf en twintigsten December.

8. Vr. Welke naam werd Hem gegeven?

Antw. Hij ontving den naam *Jezus*.

9. Vr. Wat beteekent de naam *Jezus*?

Antw. De naam *Jezus* beteekent Zaligmaker.

ZEVENTIENDE LES.

De aanbidding van de Wijzen.

1. Vr. Wie waren de eerste heidenen, die Jezus aanbaden?

Antw. De eerste heidenen, die Jezus aanbaden, waren de Wijzen uit het Oosten.

2. Vr. Hoe begroetten dezen Hem?

Antw. Dezen begroetten Hem als den Koning der Joden, wiens komst met verlangen werd te gemoet gezien.

3. Vr. Welken indruk maakte dit op koning Herodes?

Antw. Het maakte koning Herodes bevreesd, dat hij zijn koninklijk gezag nu verliezen zou.

4. Vr. Wat deed toen Herodes?

Antw. Herodes wilde Jezus dooden en deed daarom de kinderen van twee jaar en daaronder in en omtrent Bethlehem vermoorden.

5. Vr. Hoe is Jezus dezen moord ontkomen?

Antw. Jezus ontkwam dezen moord, doordien de heilige Jozef Hem naar Egypte bracht.

6. Vr. Hoe bracht Hij het grootste deel zijns levens hier op aarde door?

Antw. Het grootste deel zijns levens bracht

Jezus hier op aarde door in een verborgen, eenvoudig leven, en in onderdanigheid aan Maria en Jozef.

ACHTTTIENDE LES.

De heilige Johannes de Dooper.

1. Vr. Wie heeft de Joden voorbereid op de komst van den Messias?

Antw. Johannes de Dooper heeft de Joden voorbereid op de komst van den Messias.

2. Vr. Wie was de heilige Johannes?

Antw. De heilige Johannes was de zoon van Zacharias en van Elisabeth, die eene nicht was van de heilige Maagd.

3. Vr. Waar heeft hij zijn leven doorgebracht?

Antw. Zijn leven heeft hij doorgebracht in de woestijn, waar hij een zeer streng leven leidde.

4. Vr. Hadden de profeten van hem gesproken?

Antw. Ja; de profeten hadden hem als den Voorlooper van den Messias aangewezen.

5. Vr. Waarom wordt de heilige Johannes de Voorlooper van den Messias genoemd?

Antw. De heilige Johannes wordt de Voorlooper genoemd, omdat hij de komst van den Messias kwam aankondigen en de Joden daarop voorbereiden.

6. Vr. Wat preekte Johannes?

Antw. Al preekende vermaande Johannes het volk tot boetvaardigheid.

7. Vr. Wat deed hij met degenen, die zich bekeerden?

Antw. Degenen, die zich bekeerden, doopte hij door indompeling in de Jordaan.

8. Vr. Heeft hij Jezus ook gedoopt?

Antw. Ja; Jezus heeft ook door hem gedoopt willen worden.

9. Vr. Wat gebeurde er bij den doop des Heeren?

Antw. Bij den doop des Heeren daalde de Heilige Geest zichtbaar op Hem neder in de gedaante van eene duif.

10. Vr. Wat getuigde Johannes van Jezus?

Antw. Johannes getuigde van Jezus, dat Hij het Lam Gods was, dat de zonden der wereld wegneemt.

NEGENTIENDE LES.

De roeping van de apostelen.

1. Vr. Waarheen ging Jezus na zijn doop?

Antw. Na zijn doop ging Jezus naar de woestijn.

2. Vr. Wat deed Hij daar?

Antw. Daar vastte Hij veertig dagen.

3. Vr. Wat liet Hij aldaar toe?

Antw. Aldaar liet Hij toe, dat de duivel Hem bekoorde.

4. Vr. Hoe riep Hij zijne discipelen?

Antw. Jezus riep zijne discipelen door aan sommigen te zeggen, dat zij Hem volgen zouden; en dezen verlieten aanstonds alles en volgden Hem.

5. Vr. Wat is een discipel?

Antw. Een discipel is iemand, die eenen meester aanhoort en zijne lessen ter harte neemt.

6. Vr. Wat beteekent het woord: apostel?

Antw. Apostel beteekent afgezondene.

7. Vr. Hoeveel apostelen heeft Jezus verkozen?

Antw. Jezus heeft twaalf apostelen verkozen.

8. Vr. Hoe heeten zij?

Antw. De eerste was Simon, die Petrus ge-

noemd wordt, en Andreas zijn broeder; Jakobus en Johannes, zonen van Zebedeüs; Filippus en Bartholomeüs; Mattheüs en Thomas; Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Judas, genaamd Thaddeüs; Simon, bijgenaamd de ijveraar, en Judas de Iskariother, die de verrader is geweest.

TWINTIGSTE LES.

De prediking van Jezus Christus.

1. Vr. Waarmede hield Jezus zich bezig?

Antw. Jezus hield zich bezig met te prediken in steden en dorpen.

2. Vr. Wat preekte Hij?

Antw. Hij preekte het Evangelie van het Rijk Gods.

3. Vr. Wat beteekent het woord *Evangelie*?

Antw. Evangelie beteekent *blijde boodschap*.

4. Vr. Wat wordt er verstaan door het Rijk Gods?

Antw. Door het Rijk Gods verstaat men de geestelijke maatschappij, die God door Christus op aarde gevormd heeft.

5. Vr. Wat is het doel van dat Rijk Gods?

Antw. Het doel van dat Rijk Gods is: de menschen tot de kennis van God te brengen en hen tot het eeuwig leven te geleiden.

6. Vr. Wat zeide Jezus van zich zelve?

Antw. Jezus zeide van zich zelve, dat Hij de Christus en de Zoon van God was.

7. Vr. Wat zeide Hij, dat men doen moest?

Antw. Hij zeide, dat men in Hem moest gelooven en boetvaardigheid doen.

8. Vr. Hoe bewees Jezus, dat Hij de Zoon Gods was en dat God Hem gezonden had?

Antw. Door de wonderwerken, die Hij deed, bewees Jezus, dat Hij de Zoon Gods was en dat God Hem gezonden had.

9. Vr. Welke wonderwerken deed Hij?

Antw. Hij genas vele zieken en ongelukkigen.

10. Vr. Welke wonderen deed Hij nog meer?

Antw. Hij verdreef ook de duivelen en verwekte de dooden.

11. Vr. Van welke deugden heeft Hij ons een voorbeeld nagelaten?

Antw. Van alle deugden heeft Hij ons een voorbeeld nagelaten, maar voornamelijk van ootmoed, zachtmoedigheid, geduld, medelijden, goedheid en ijver.

13. Vr. Bad Hij veel?

Antw. Ja; Jezus bad veel en bracht dikwijls den nacht over in het gebed.

14. Vr. Welk gebed heeft Hij ons geleerd?

Antw. Hij heeft ons het *Onze Vader* geleerd.

15. Vr. Hoe luidt het *Onze Vader*?

Antw. Onze Vader! die in de hemelen zijt; geheiligd zij uw naam; uw rijk toekome; uw wil geschiede op de aarde als in den hemel; geef ons heden ons dagelijksch brood; en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren; en leid ons niet in bekoring; maar verlos ons van den kwade. Amen.

EEN-EN-TWINTIGSTE LES.

De vijanden van Jezus Christus.

1. Vr. Had Jezus groot gevolg?

Antw. Ja; het volk kwam van alle kanten met groote menigte om Jezus te zien en te hooren.

2. Vr. Werd Hij ook door sommigen gehaat?

Antw. Ja; Hij werd gehaat door de aardschgezinde Joden.

3. Vr. Waarom haatten zij Hem?

Antw. Zij haatten Hem, omdat Hij den ootmoed, de armoede en de zelfverloochening preekte.

4. Vr. Wie waren zijne grootste vijanden?

Antw. Zijne grootste vijanden waren de schriftgeleerden, de farizeën, de priesters en de raadsheeren.

5. Vr. Wie waren de schriftgeleerden?

Antw. De schriftgeleerden waren de leeraars der wet.

6. Vr. Wie waren de farizeën?

Antw. De farizeën waren Joden, die voorgaven de wet stipter dan anderen te onderhouden.

7. Vr. Deden zij dat ook?

Antw. Neen; dat deden zij niet; het waren bijna allen schijnheiligen.

8. Vr. Hoe verre ging de haat der vijanden van Jezus?

Antw. De haat der vijanden van Jezus ging zooverre, dat zij besloten Hem te doen sterven.

9. Vr. Wie beloofde hun Jezus over te leveren?

Antw. Judas, de Iscariother, een der twaalf apostelen, beloofde hun Jezus over te leveren.

10. Vr. Voor hoeveel?

Antw. Voor dertig zilverlingen.

TWEE-EN-TWINTIGSTE LES.

Het lijden van Jezus Christus.

1. Vr. Wat gaf Jezus bij het laatste Avondmaal aan zijne apostelen?

Antw. Bij het laatste Avondmaal gaf Hij aan zijne apostelen zijn Lichaam en Bloed.

2. Vr. Op welke wijze gaf Hij hun zijn Lichaam?

Antw. Hij nam brood, zeggende het en gaf het hun, zeggende: *Dit is mijn Lichaam.*

3. Vr. Hoe gaf Hij hun zijn Bloed?

Antw. Hij nam den beker met wijn en zeide tot hen: *Dit is mijn Bloed*, het bloed van het Nieuw Verbond.

4. Vr. Wat deed Jezus na het Avondmaal?

Antw. Na het Avondmaal ging Jezus in den Olijfhof tot God bidden.

5. Vr. Wat deed toen Judas?

Antw. Toen bracht Judas gewapende mannen aan om Jezus te vangen.

6. Vr. Waarheen brachten zij Hem?

Antw. Zij brachten Hem bij Kajafas, den
hoogepriester.

7. Vr. Waar bleven toen de apostelen?

Antw. Toen namen de apostelen allen de
vlucht.

8. Vr. Wat deed Petrus?

Antw. Petrus verloochende Jezus driemaal.

9. Vr. Waarheen werd Jezus uit het huis
van Kajafas gebracht?

Antw. Uit het huis van Kajafas werd Jezus
gebracht naar Pilatus.

10. Vr. Wat heeft Hij daar geleden?

Antw. Daar werd Hij bespot, gegeeseld
en met doornen gekroond.

DRIE-EN-TWINTIGSTE LES.

De dood en de verrijzenis van Jezus Christus

1. Vr. Op welken dag is Jezus gestorven?

Antw. Op Goeden Vrijdag is Jezus gestorven.

2. Vr. Hoe is Jezus gestorven?

Antw. Jezus is gestorven aan een kruis,
tusschen twee moordenaars.

3. Vr. Wat was het kruis voor eene straf?

Antw. Het kruis was de schandelijkste straf, die toen in gebruik was.

4. Vr. Wat is er gebeurd bij zijnen dood?

Antw. Bij zijnen dood werd de zon verduisterd, beefde de aarde en verrezen eenige dooden.

5. Vr. Wat deed men met het lichaam van Jezus, nadat Hij gestorven was?

Antw. Nadat Jezus gestorven was, leide men zijn lichaam in een graf.

6. Vr. Wat deden zijne vijanden?

Antw. Zijne vijanden stelden eene wacht bij het graf.

7. Vr. Is Jezus dood in het graf gebleven?

Antw. Neen; Jezus is niet dood in het graf gebleven; maar Hij is ten derden dage verrezen, dat is: levend uit het graf opgestaan.

8. Vr. Hoe wordt de dag genoemd, waarop Jezus verrezen is?

Antw. De dag, waarop Jezus verrezen is, wordt Paschen genoemd.

9. Vr. Waren de apostelen spoedig geneigd om zijn verrijzenis te gelooven?

Antw. De apostelen geloofden de verrijzenis van Jezus niet, voordat zij Hem gezien en aangeraakt hadden.

VIER-EN-TWINTIGSTE LES.

De hemelvaart van Jezus Christus.

1. Vr. Gedurende hoe langen tijd verscheen Jezus aan zijne apostelen?

Antw. Jezus verscheen gedurende veertig dagen aan zijne apostelen.

2. Vr. Wat gebood Hij hun?

Antw. Hij gebood hun, dat zij door de geheele wereld zouden gaan prediken en doopen.

3. Vr. Wat heeft Hij ons met het instellen van den doop geleerd?

Antw. Met het instellen van den doop heeft Hij ons geleerd, dat de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, één God is.

4. Vr. Welke macht gaf Hij aan zijne apostelen?

Antw. Hij gaf aan zijne apostelen de macht om de zonden te vergeven.

5. Vr. Hoe verliet Hij hen?

Antw. Hij klom in hunne tegenwoordigheid op ten hemel.

6. Vr. Had Jezus niet beloofd bij zijne apostelen te blijven tot het einde der wereld?

Antw. Ja; Jezus had beloofd bij zijne apos-

telen te blijven tot het einde der wereld; maar dit doet Hij ook, daar Hij zijne kerk altijd bijstaat.

7. Vr. Zal Hij nimmer op aarde wederkomen?

Antw. Hij zal in den laatsten dag wederkomen om de levenden en de dooden te oordeelen.

VIJF-EN-TWINTIGSTE LES.

De nederdaling van den Heiligen Geest.

1. Vr. Wat was het Pinksterfeest bij de Joden?

Antw. Het Pinksterfeest bij de Joden was het feest van den dag, waarop de wet gegeven was.

2. Vr. Wat gebeurde aan de apostelen op dien dag?

Antw. Op dien dag werden de apostelen vervuld met den Heiligen Geest.

3. Vr. Wat werkte de Heilige Geest in hen uit?

Antw. Door de werking van den Heiligen Geest werden zij verlicht en verstonden zij de schrifturen.

4. Vr. Wat gevoelden zij nog?

Antw. Ook gevoelden zij nog eene groote liefde tot God.

5. Vr. Bleek het niet door een zichtbaar teeken, dat zij den Heiligen Geest ontvangen hadden?

Antw. Ja; dit bleek hieruit, dat zij verscheidene talen begonnen te spreken, die zij nooit geleerd hadden.

6. Vr. Wat beteekende dat wonder?

Antw. Dat wonder beteekende, dat zij het evangelie zouden gaan preeken aan alle volken.

7. Vr. Wat zeide Petrus toen?

Antw. Petrus verklaarde toen voor al het volk, dat Jezus de Christus was en den Heiligen Geest gezonden had.

8. Vr. Hoeveel menschen bekeerde hij door deze eerste prediking?

Antw. Drie duizend menschen bekeerde hij door deze eerste prediking.

9. Vr. Waarom werd de Heilige Geest op den Pinksterdag gezonden?

Antw. De Heilige Geest werd op den Pinksterdag gezonden, opdat de nieuwe wet op denzelfden dag openlijk afgekondigd zou worden als de oude.

De roeping van de heidenen.

1. Vr. Wie is de eerste martelaar geweest?

Antw. De heilige Stefanus is de eerste martelaar geweest.

2. Vr. Wat beteekent martelaar?

Antw. Martelaar beteekent bloedgetuige.

3. Vr. Wat hebben de martelaren getuigd?

Antw. De martelaren hebben getuigd, dat de leer van het heilig evangelie waarachtig is.

4. Vr. Waarom noemt men ze bloedgetuigen?

Antw. Men noemt ze bloedgetuigen, omdat zij hunne getuigenis met opoffering van hun leven bevestigd hebben.

5. Vr. Wie hebben het eerst na de Joden het evangelie ontvangen?

Antw. Na de Joden hebben de Samaritanen het eerst het evangelie ontvangen.

6. Vr. Wie was de eerste onder de heidenen, die het evangelie aannam?

Antw. De eerste onder de heidenen, die het evangelie aannam, was de hoofdman Kornelius.

7. Vr. Hoe is zijn geschiedenis?

Antw. Kornelius was een man, die God

vreesde, veel bad en veel aalmoezen deed. Hij werd door een engel vermaand, dat hij Petrus moest ontbieden; en Petrus werd gewaarschuwd, dat hij geen zwaarigheid moest maken naar hem toe te gaan.

8. Vr. Wat gebeurde er, toen Petrus gekomen was?

Antw. Terwijl Petrus Kornelius en zijn huisgezin begon te onderwijzen, ontvingen zij den Heiligen Geest.

9. Vr. Wat deed Petrus toen?

Antw. Petrus gebood, dat men ze zou doopen in den naam des Heeren Jezus Christus.

10. Vr. Welk geheim begon hierdoor vervuld te worden?

Antw. Hierdoor begon het geheim vervuld te worden van de roeping der heidenen.

11. Vr. Waarin is dat geheim gelegen?

Antw. Dat geheim is hierin gelegen, dat God de heidenen in de plaats der verworpene Joden geroepen heeft tot het geloof in Jezus Christus.

12. Vr. Wat bewoog God om hen te roepen?

Antw. Zijne loutere goedheid alleen bewoog God om hen te roepen.

13. Vr. Waarom verwierp Hij de Joden?

Antw. Hij verwierp de Joden om hunne

zonden, en voornamelijk omdat zij den Christus verworpen hadden.

14. Vr. Wie was de apostel der heidenen?

Antw. De apostel der heidenen was de heilige Paulus.

15. Vr. Wanneer heeft onze Heer hem geroepen?

Antw. Onze Heer heeft hem geroepen na zijne hemelvaart.

16. Vr. Wat weet gij van Paulus?

Antw. Paulus vervolgde de christenen, doch de Heer heeft hem wonderbaar bekeerd en hem gesteld tot den grooten apostel der heidenen.

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE LES.

De uitbreiding der kerk.

1. Vr. Zijn de apostelen na de nederdaling van den Heiligen Geest te Jeruzalem gebleven?

Antw. Neen; na de nederdaling van den Heiligen Geest hebben de apostelen zich door de geheele wereld verspreid om het Evangelie te verkondigen.

2. Vr. Hebben zij een geloofsbegrip opgesteld?

Antw. Het is niet zeker, dat zij een geloofs-begrip hebben opgesteld; maar wel is het zeker, dat het bekende *Geloofsbegrip der apostelen* hunne leer behelst.

3. Vr. Wat is dit geloofsbegrip?

Antw. Een kort begrip van de voornaamste geheimen en waarheden, waarvan ieder christen moet onderricht zijn.

4. Vr. Hoe luidt het geloofsbegrip?

Antw. Ik geloof in God, den almachtigen Vader, Schepper van hemel en aarde. En in Jezus Christus, zijnen eenigen Zoon, onzen Heer. Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de reine maagd Maria. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus; die gekruist, gestorven en begraven is. Die is nedergedaald ter hel, en ten derden dage verreezen van de dooden. Die opgeklommen is ten hemel, en zit aan de rechterhand van God, zijn almachtigen Vader. En van daar zal komen oordeelen de levenden en dooden. Ik geloof in den Heiligen Geest. De heilige, katholieke kerk; gemeenschap der heiligen. Vergeving der zonden. Verrijzenis des vleesches. En het eeuwig leven. Amen.

5. Vr. Wat deden de apostelen om nieuwe kerken of gemeenten te stichten?

Antw. Om nieuwe kerken of gemeenten te stichten, stelden de apostelen in iedere stad een bisschop, priesters en diakens aan.

6. Vr. Welke kerk is de voornaamste van allen geworden?

Antw. De kerk van Rome is de voornaamste van allen geworden.

7. Vr. Hoe wordt de bisschop van Rome genoemd?

Antw. De bisschop van Rome wordt *paus* genoemd en voor het zichtbaar hoofd der kerk gehouden.

8. Vr. Wat wordt bedoeld met het woord: *zichtbaar hoofd*?

Antw. Met het woord: *zichtbaar hoofd* wordt bedoeld de eerste der bisschoppen, die de plaatsbekleeders van Christus zijn op aarde.

9. Vr. Wie is het wezenlijk en onzichtbaar hoofd der kerk?

Antw. Het wezenlijk en onzichtbaar Hoofd der kerk is Jezus Christus, die in den hemel is.

De heilige Schriftuur en de Overlevering.

1. Vr. Hoe velerlei is het woord Gods?

Antw. Het woord Gods is tweederlei: het geschreven en het ongeschreven woord.

2. Vr. Wat is het geschreven woord?

Antw. Het geschreven woord is de heilige Schriftuur of Bijbel, bevattende de boeken van het Oude en het Nieuwe Testament.

3. Vr. Wie hebben de boeken van het Oude Testament geschreven?

Antw. De boeken van het Oude Testament zijn geschreven door Mozes en de profeten.

4. Vr. Hoe was de kennis van den godsdienst vóór den tijd van Mozes bewaard gebleven?

Antw. Vóór den tijd van Mozes was de kennis van den godsdienst door overlevering bewaard gebleven.

5. Vr. Door wie zijn de boeken van het Nieuwe Testament geschreven?

Antw. De boeken van het Nieuwe Testament zijn geschreven door de apostelen en de evangelisten.

6. Vr. Waarom is men verplicht de heilige Schriftuur te gelooven?

Antw. Men is verplicht de heilige Schriftuur te gelooven, omdat zij door ingeving van den Heiligen Geest geschreven is.

7. Vr. Wat is het ongeschreven woord?

Antw. Het ongeschreven woord is de Overlevering.

8. Vr. Wat wordt door Overlevering verstaan?

Antw. Door Overlevering verstaat men de mondelinge verkondiging der christelijke leer, die van de apostelen tot de eerste bisschoppen, en alzoo tot ons is overgegaan.

9. Vr. Moeten wij ook gelooven hetgeen de Overlevering leert?

Antw. Ook hetgeen de Overlevering leert moeten wij gelooven, omdat zij ook de leer bevat, die de apostelen verkondigd hebben.

NEGEN-EN-TWINTIGSTE LES.

De verwoesting van Jeruzalem.

1. Vr. Waarom bleef de stad Jeruzalem nog eenigen tijd bestaan na de verkondiging van het Evangelie?

Antw. De stad Jeruzalem bleef nog eenigen tijd bestaan na de verkondiging van het evangelie, opdat de christelijke kerk op den grond van de joodsche kerk gesticht zou worden.

2. Vr. Door wien is Jeruzalem verwoest?

Antw. Jeruzalem is verwoest door Titus, zoon van den Romeinschen keizer Vespasianus.

3. Vr. Stierven bij die verwoesting vele menschen?

Antw. Bij die verwoesting stierven elf honderd duizend menschen.

4. Vr. Was er ook groote hongersnood?

Antw. Er was zóó groote hongersnood, dat er zelfs vrouwen waren, die hare eigen kinderen opaten.

5. Vr. Waarom is die stad zoo gestraft?

Antw. Die stad is zoo gestraft, omdat de inwoners den Christus hadden doen sterven en aan het evangelie niet wilden gelooven.

6. Vr. Wat geschiedde aan de overgebleven Joden?

Antw. De overgebleven Joden werden slaven en door de geheele wereld verstrooid.

7. Vr. Hoedanig is hun tegenwoordige toestand?

Antw. Zij zijn nog over de geheele wereld verspreid.

8. Vr. Hoe lang heeft dat geduurd?

Antw. Dat heeft al ruim achttien honderd jaren geduurd.

9. Vr. Zullen de Joden altijd ongeloovig blijven?

Antw. Neen; de Joden zullen eenmaal tot het geloof in Christus bekeerd worden.

DEERTIGSTE LES.

De vervolging van de kerk.

1. Vr. Hoe zijn de apostelen en hunne eerste discipelen gestorven?

Antw. De apostelen en hunne eerste discipelen stierven bijna allen den marteldood.

2. Vr. Hoelang heeft de vervolging van de christenen geduurd?

Antw. Driehonderd jaren heeft de vervolging van de christenen geduurd.

3. Vr. Wie bewerkten die vervolgingen?

Antw. Die vervolgingen bewerkten de keizers van het Romeinsche rijk.

4. Vr. Deden de christenen dan kwaad?

Antw. Neen; de christenen deden niet anders dan goed.

5. Vr. Waarom werden zij dan gehaat?

Antw. Zij werden alleen gehaat, omdat zij de afgoderij en de ondeugden der heidenen veroordeelden.

6. Vr. Wat werd hun aangedaan?

Antw. Goed en leven werden hun afgenomen.

7. Vr. Waren de heidenen met hunnen dood tevreden?

Antw. Neen; met hunnen dood waren de heidenen niet tevreden, omdat de christenen voor den dood niet bevreesd waren.

8. Vr. Wat deed men hun dan nog aan?

Antw. Daarom deed men hen op allerlei wijze de wreedste pijnigingen ondergaan.

9. Vr. Wat deden de christenen om de martelaren te eeren?

Antw. De christenen vergaderden bij de graven der martelaren om God te loven en zich in hunne gebeden aan te bevelen.

EEN-EN-DERTIGSTE LES.

De vrijheid der kerk en de gevolgen daarvan.

1. Vr. Wordt het getal der christenen minder door de vervolging?

Antw. Het getal der christenen verminderde door de vervolging niet, want hoe meer er gedood werden, hoe meer zelfs er zich tot het geloof bekeerden.

2. Vr. Waarom verweerden zij zich niet tegen de heidenen?

Antw. Zij verweerden zich niet tegen de heidenen, omdat God verbiedt tegen zijnen vorst op te staan, onder wat voorwendsel het ook mocht wezen.

3. Vr. Wie was de eerste keizer, die christen werd?

Antw. De eerste keizer, die christen werd, was Konstantijn de Groote.

4. Vr. Welke verandering geschiedde toen?

Antw. Toen mochten de christenen God in alle vrijheid dienen.

5. Vr. Wanneer begon de godvruchtigheid der christenen te verflauwen?

Antw. De godvruchtigheid der christenen begon te verflauwen, zoodra zij in vrijheid waren.

6. Vr. Wat deden zij, die christelijker zochten te leven?

Antw. Zij, die christelijker zochten te leven, vertrokken naar de eenzaamheid.

7. Vr. Hoe werden die genoemd?

Antw. Die werden monniken genoemd, dat wil zeggen: eenzamen.

8. Vr. Hoe leefden zij?

Antw. Zij leidden een zeer streng en boetvaardig leven, vastten dagelijks, werkten gedurig, baden zonder ophouden en bevroedden de heilige Schriftuur.

9. Vr. Bleven de christenen getrouw aan de leer der apostelen?

Antw. Neen; vele christenen weken af van de leer der apostelen en leerden dwalingen.

10. Vr. Wat deed men om die dwalingen te weren?

Antw. Om die dwalingen te weren hield men kerkvergaderingen of conciliën.

11. Vr. Welke is de eerste algemeene kerkvergadering geweest?

Antw. De eerste algemeene kerkvergadering is te Nicéa gehouden in het jaar 325 na Christus.

GEBED.

Vóór het onderwijs.

Heere Jezus! die, twaalf jaren oud zijnde, in het midden der leeraren hebt willen zitten, hen hoorende en ondervragende, geef ons de genade om met aandacht en leerzaamheid de onderwijzingen aan te hooren, die Gij ons zult geven, opdat wij, na ze gehoord te hebben, er voordeel mede mogen doen en het geluk hebben van met U in wijsheid, en in jaren en in behaaglijkheid bij God en bij de menschen toe te nemen. Amen.

GEBED.

Na het onderwijs.

Heere Jezus! die, nog op aarde zijnde, zoo veel goedheid en teederhartigheid jegens de kinderen hebt willen toonen; die niet toeliet, dat men ze belette bij U te komen; die ze zelfs wildet omhelzen en zegenen; sla een gunstig oog op ons, opdat wij U mogen kennen, U aanbidden, en uwen wil met een waarlijk groot hart en een ijverigen geest volbrengen. Heer! wij zijn kinderen in jaren; maak ons kinderen naar het hart. Geef ons de genade om onnoozel te zijn in het kwaad en gewillig om het goede te bestrachten. Amen.

Antw. Die werden monniken genoemd, dat wil zeggen : eenzamen.

8. Vr. Hoe leefden zij?

Antw. Zij leidden een zeer streng en boetvaardig leven, vastten dagelijks, werkten gedurig, baden zonder ophouden en bevroedden de heilige Schriftuur.

9. Vr. Bleven de christenen getrouw aan de leer der apostelen?

Antw. Neen; vele christenen weken af van de leer der apostelen en leerden dwalingen.

10. Vr. Wat deed men om die dwalingen te weren?

Antw. Om die dwalingen te weren hield men kerkvergaderingen of conciliën.

11. Vr. Welke is de eerste algemeene kerkvergadering geweest?

Antw. De eerste algemeene kerkvergadering is te Nicéa gehouden in het jaar 325 na Christus.

GEBED.

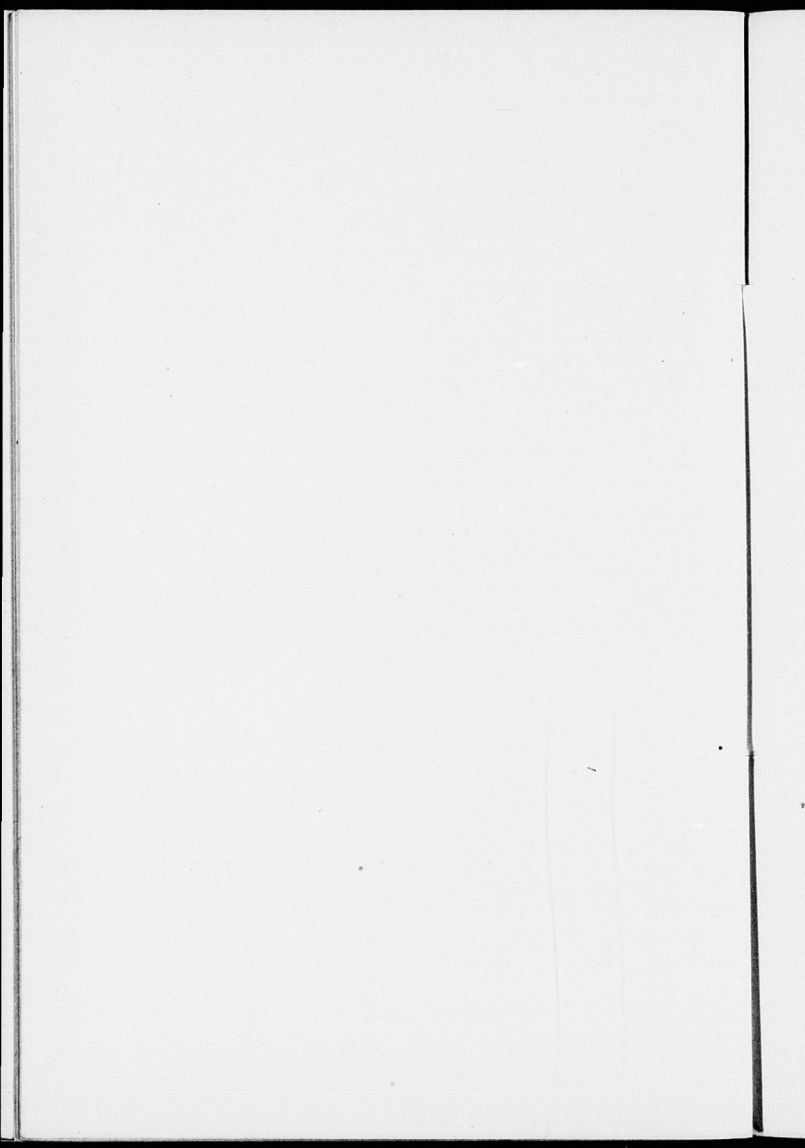
Vóór het onderwijs.

Heere Jezus! die, twaalf jaren oud zijnde, in het midden der leeraren hebt willen zitten, hen hoorende en ondervragende, geef ons de genade om met aandacht en leerzaamheid de onderwijzingen aan te hooren, die Gij ons zult geven, opdat wij, na ze gehoord te hebben, er voordeel mede mogen doen en het geluk hebben van met U in wijsheid, en in jaren en in behaaglijkheid bij God en bij de menschen toe te nemen. Amen.

GEBED.

Na het onderwijs.

Heere Jezus! die, nog op aarde zijnde, zoo veel goedheid en teederhartigheid jegens de kinderen hebt willen toonen; die niet toeliet, dat men ze belette bij U te komen; die ze zelfs wildet omhelzen en zegenen; sla een gunstig oog op ons, opdat wij U mogen kennen, U aanbidden, en uwen wil met een waarlijk groot hart en een ijverigen geest volbrengen. Heer! wij zijn kinderen in jaren; maak ons kinderen naar het hart. Geef ons de genade om onnoozel te zijn in het kwaad en gewillig om het goede te betrachten. Amen.

BLADWIJZER DER LESSEN.

Les.		Blz.
I.	De schepping.	3
II.	De goede en de kwade engelen.	5
III.	De zonde van de eerste menschen.	6
IV.	De gevolgen van de zonde.	7
V.	Abraham en de aartsvaders.	10
VI.	De slavernij in Egypte. Het paaschlam.	12
VII.	De tocht door de woestijn en de wetgeving.	14
VIII.	Het verbond van God met de Israëlieten.	17
IX.	De afgoderij.	20
X.	David en de Messias.	21
XI.	De scheuring van het Israëlietisch koninkrijk.	23
XII.	De profeten.	25
XIII.	De Babylonische gevangenschap.	27
XIV.	De toestand der Israëlieten na de gevangenschap.	29
XV.	De geestelijke en de aardschgezinde Israëlieten.	31
XVI.	De geboorte van Jezus Christus.	33
XVII.	De aanbidding van de Wijzen.	35
XVIII.	De heilige Johannes de Dooper.	36

Les.		Blz.
XIX.	De roeping van de apostelen.....	38
XX.	De prediking van Jezus Christus	39
XXI.	De vijanden van Jezus Christus	41
XXII.	Het lijden van Jezus Christus....	43
XXIII.	De dood en de verrijzenis van Jezus Christus	44
XXIV.	De hemelvaart van Jezus Christus	46
XXV.	De nederdaling van den Heiligen Geest..	47
XXVI.	De roeping van de heidenen.....	49
XXVII.	De uitbreiding der kerk.	51
XXVIII.	De Overlevering en de heilige Schriftuur.	54
XXIX.	De verwoesting van Jeruzalem	55
XXX.	De vervolging van de kerk.....	57
XXXI.	De vrijheid der kerk en de gevolgen daarvan.....	58

